

– Скитал си – казваше тя, – години из Европа, а не познаваш своята родина. Вазов сякаш за теб е написал онези хубави стихове...

– Какви стихове?

– Нима не помниш вече! Или ще кажеш, че отдавна си завършил гимназия? Тогава слушай:

Рогачът в планините по-много те обича,
По-харно те познават крилатите певци,
Но ний не видим нищо, нам нищо не ни трябва,
Доволно е, че даваш покривката и хляба,
И ние в тебе, майко, ще умрем чужденци...

Действително, тя беше завършила гимназия девет години след мен, а човек не може да помни всичко!

И малко по-долу:

И тъй, до лятото на четвъртата година от брака ни, когато в ръцете ѝ попадна някаква книжка в проза. Едва прочела десетина страници от нея и тя възкликна в приятна възбуда:

– Чел ли си – запита ме тя – „Великата рилска пустиня“ от Вазов?

– Не си спомням, може и да съм я чел...

– Невъзможно! Не си я чел, такива работи не се забравят⁵.

Същият Вазов текст, както се вижда, на друго място и в друг контекст Христофоров определя като „незабравим пътепис“. Може ли един добър ученик толкова лесно да забрави произведение на автор, който „пълни нашите христоматии със стихотворения и четива, които трябва да запаметяваме, да разказваме и преписваме“... От друга страна, както се вижда от публикуването „Скици из Рила“, Христофоров не само че не е забравил, но и често прелиства пътеписа на класика.

Заслужава си сравнението с един друг автор, който в известен смисъл е диаметрално противоположен на Вазов – напълно забравен от всички, но не и от Христофоров. По пътя към Рилския манастир в съзнанието на повествователя от „Трима с магаре...“ мислите на повествователя правят не съвсем очакван завой:

Тогава си припомних с каква радост бях открил между купищата стари книги едно прекрасно, ала забравено съчинение, излязло преди повече от половин век изпод перото на някакъв анонимен Петроне. То беше озаглавено „Из Рилските самотии“ и в него се разправяше и за манастира. Беше пълно с хаплив хумор! Вървях и мислех за анонимния автор, останал чужд на всяка суета⁶.

Иронията на Петроне, подобно на Христофоровата, е насочена към съвременните му политици, но не прощава и на „обикновените“ хора, които среща по пътя – монаси, файтонджии, ханджии, манастирски поклонници; нерядко авторът се глуми и със себе си. Наред с някои общи места за подобни текстове (например оплакванията от дървениците в хотелите или закачките с неадекватните почитатели на планината), Петроне представя колоритни обитатели на Рила – монаси, пастири, дори турски граничари. Два примера представят добре стила му. Те са коментарите му към бележки в Паметната книга на манастира: